

Acésta fôia ese cate 3 côle pe luna si costa 2 florini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 10 franci cu porto duplu alu postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domni collectori.

Nr. 14.

Brasiovu 15. Iuliu 1878.

Anulu XI.

Sumariu: Felicitarea d-lui V. Alesandri. — Banchetulu. — Cateva scene din dram'a „Don Carlos“ alui Fr. Schiller (Fine) — Somnuambulismulu. — Corespondentia. — Procese verbali. — Intrate. — Bibliografia.

Felicitarea d-lui V. Alesandri.

Sibiiu, 21. Iun. Vice-presiedintele asociatiunei transilvane indata ce a auditu de triumfulu dlui V. Alesandri la Montpellier, a convocatu comitetulu asociatiunei in siedint'a estraordinaria; de unde acésta corporatiune, mandra de triumfele, ce romanii au facutu si facu nu numai cu spad'a, ci si cu dulcea si eroic'a loru lira, au indreptatu dlui V. Alesandri urmatóri'a felicitare:

Domniei Sale dlui Vasile Alesandri
Gara-Mircesci.

Comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu cu viua placere se foloseste de ocaziunea, in carea „Societatea limbeloru romane“ Te-a distinsu pentru „Canteculu gintei latine,“ dandu-Ti corón'a de lauri a poetiloru latini — a-Ti aduce si din partea sa felicitarile cele mai calduróse.

Negresitu cà nu acestu cantecu este singurulu meritu literariu, pentru care romanii Te saluta; lucrările ce ai datu in trecutu, suntu multe si de o valóre neperitória pentru noi romanii in specialu si pentru latinatate in generalu.

Déca Te salutamu si te felicitamu cu asta ocaziune, este cà pre langa meritele literarie din trecutu chiaru acumu prin oper'a premiata ai pusu la inaltime inaintea gintei latine, si potemu dice, a lunei intregi onórea si glori'a natiunei romane, sentinella perpetua a civilisatiunei la portile orientului.

Primiti Domnule admiratiunea si profund'a nóstra stima ce ve pastramu.

Comitetulu asociatiunei transilvane.

Sibiiu 3 Iuniu, 1878. Iacobu Bologa, vice-presiedinte. G. Baritiu I. secretariu. Dr. Ios. Hodosiu II. secretariu.

Dlu V. Alesandri a respunsu precumu urméza:
Domnule Vice-Presiedinte!

Me simtiu multu onoratu de adres'a de felicitare ce amu primitu din partea comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, si ve rogu se binevoiti a fi pre langa dăii membrii acelu comitetu interpretele simtiriloru mele de gratitudine. A fi poetu este unu avantajiu

personalu, a fi inse apretiatu intre connationalii sei, este o favóre a sórtei, pe care stiu a o apretiu cu legitima mandria.

Primiti, dle vice-presiedinte asigurarea consideratiunei mele celei mai distinsé. V. Alesandri.
(Observatoriulu).

BANCHETULU

datu de amicii literaturéi, poetului „Vasile Alesandri“
in 2 Iunie st. v. 1878.

A séra a avutu locu banchetulu, datu de amicii literaturéi, in onórea marelui nostru poetu Vasile Alesandri, in sal'a Teatrului nationalu.

Banchetulu era anuntiatu pentru orele 7 sér'a. Publiculu invitatu inse ocupa foisióru inca de pe la 6—6½. Naturalu, càci comitetulu anuntiasé in programu cà banchetulu se va deschide cu intonarea „Cantului Latinatatiei“ de catra unu coru de 300 inisi, acompaniatu de orchestr'a d lui Wiést.

Si cine óre potea lipsi la acésta productiune? cine óre, din acelu inteliginté publicu, care umplea frumosulu foisióru, si mai tardiu salonulu largu alu Teatrului; cine óre, din acea suava cununa de flori alese ale Bucuresiloru, ce impodobia logile de susu si pana josu; cine, dicemu, nu era doritoriu, nu era setosu se auda melodi'a divineloru accente ale lirei „Poetului dela Mircesci,“ ori — déca egoismulu nationalu nu ne-aru face prea gelosi de densulu — ale lirei „Poetului Latinatatiei?“

La orele 7 si cateva minute sosi inbitulu óspe, Vasile Alesandri. Comitétulu, compusu de d-nii: Cretiescu, presiedinte, Dr. Davila, primu comisaru, Vasile Boerescu, V. A. Urechia, Esareu, V. Constantinescu si Gr. Vulturescu, ilu primi in corpore, josu, la scarile ce conducu in foisióru. Ajunsu susu, poetulu nostru fu objectulu celoru mai sincere manifestari. Toti se grabiau a strange man'a aceluia, care insusi a stransu atatu de multu legatar'a ce uneste gintile latine, prin sublimulu resunetu alu lirei sale,

*) Dupa „Press'a“ dela Bucuresci din 4/16 Iuniu a. c.

duiosu suspinu alu coloniei romane dela Dunare, si dulce ecou alu sororiloru sale dela Guadalquivir, dela Seina si dela Tibru.

Totu ce capital'a avea mai inteliginte, era par-tasiu la acésta fratiésca intrunire.

Unu marsiu triumfalu anuntia invitatoru, cà timpulu mesei a sositu. Foisiorulu se puse in miscare. Óspele óspetiloru, condusu de venerabilulu presiedinte si urmatu de multime, cobori treptele si, intrandu in sala bogatu impodobita cu mari buchete de flori pamentene si cu inalte planti straine din tierile „cu aeru caldu, cu ceriu seninu“ luà loculu de onóre in fruntea mesei, ce forma unu gigante tridinte, avendu la drépta'i pe venerabilulu presiedinte, pe ministrulu instructiunei, pe dñii B. Boerescu, generalu Florescu si alti, éra la stanga'i pe ministri de resboiu si justitie, pe d. Dim. Sturdza, si alte persóne distinse.

Pe més'a, bogatu incarcata, dinaintea poetului, se inaltia simbolulu poesiei, o uriasia lira de patiserie.

O infatiasiare marétia oferia si scen'a, sub po-var'a acelui coru impunatoru, menitu a intona „Can-teculu Latinului.“

Óspetii asiedati la locurile loru, unu semnalu se dete, si marele templu alu limbei si alu artei incepu se resune de divinele accente ale bardului, atatu de dulce interpretate de autorulu operei „Ruy-Blas.“

Nu potemu aduce destule laude escelentelui coru si orchestrei ce 'l acompania, care a esecutatu atatu de perfectu „Imnulu Latinitatiei,“ si pe care intregu publiculu l'a ascultat cu o religiósa atentiune, standu in pecióre, si aclamandu la sfirsitu, cu entusiasmu, pe autorulu seu, óspele superioru alu serei, laureatulu vingatoru dela Montpellier, nemuritorulu bardu dela Mircesci.

In totu tempulu, catu se servi més'a, music'a gardei intona felurite piese, ce intrama veseli'a me-seniloru.

De odata unu semnalu se dete, si óspetii ridi-candu-se in pecióre, venerabilulu presiedinte portà unu toastu pentru Mariele Loru Domnulu si Dómn'a, si, in acelasiu timp, pentru óspele serbatoritu Va-sile Alesandri. Cuvintele primulu magistratu alu tieriei fura primite cu vii aclamatiuni.

Ministrulu instructiunei publice multiamí presie-dintelui, in numele Mariiloru Loru, prin aceste cu-vinte:

„Domniloru, in numele Augustului nostru Dom-nitoriu, multiamescu onor. Presiedinte, cum si intre-gului comitetu, pentru urarile ce au adusu Mariei Sale Domnitoriului.

„Domniloru ori candu societatea romana serbéza triumfulu unei idei, ori candu societatea romana pune hain'a de serbatóre si sacrifica geniului sciintiei, M. Sa Domnitoriulu este de fatia si inpartasieste cu noi sórtea bucuriei si a fericirei nóstre a tuturoru.

„In comunicarea unoru asemenea nobile simtie-minte, eu redicu si inchinu paharulu meu in sena-

tatea, onórea si glori'a ne-peritóre a poetului romanu, care, cu o scanteie a geniului seu, a luminatu par-nasulu latinitatiei, si din acésta lumina splendida a reflectatu o radia pe dulcea nóstra Romanie! Marire si glorie poetului nostru V. Alesandri!“

Aceste cuvinte, pronuntiate cu glasu poternicu, provocara o salva de aplaose si aclamatiuni.

Indata dupa acést'a, Domnulu Vasile Alesandri pronuntia aceste cuvinte, priimite cu o viua insufletire.

„Toastulu care mi-a fostu prezentatu de d. presiedinte alu acestui banchetu, me onóredia cu atatu mai multu, cà este prezentatu in numele d-vóstra si de primulu magistratu alu tieriei nóstre.

Ve multiamescu din fundulu ânimei, si totu-odata aducu multiamirile mele dlui ministru de culte, care in numele Mariei-Sale Domnitoriului, a bine-voitu a me fericítá.

Domniloru, candu amu inaintea mea, imprejurulu meu, pe reprezentantií inteligintiei romane, ai sciintiei, ai patriotismului si ai bravurei; candu privescu dea-supra nóstra farmeculu rapitoru alu ginteii latine; atunci eu dicu o vorba romanésca: candu D-dieu voiesce, movi'a se face munte, si D-dieu a binevoitu se'si arunce ochií asupra nóstra!

Inainte dara, d-loru, cà-ci D-dieu este cu noi!!

Redicu acestu toastu la prosperitatea Romaniei si la solidaritatea popóraloru de ginte latina!“

D. ministru de resbelu saluta dupa acést'a pe bardulu „Horei dela Griviti'a“ si-alu lui „Penesiu Curcanulu,“ in numele armatei romane, cu aceste cuvinte:

„Domniloru, portu acestu toastu in senatatea ilustrului nostru poetu, care a cantatu asia de bine si cu asia de mare succesu vitejí'a armatei romane.

„Penesiu curcanulu,“ „Sergentulu,“ etc., voru remanea nesterse in ânim'a armatei romane.

Se traiasca iubitolu si marele nostru poetu Va-sile Alesandri!“

D. Alesandri respunse astfelu:

„Domniloru, suntu fericitu cà amu cantatu ar-mat'a romana, si cà ea a intielesu pe iubitorulu ei póetu. Astadi, amu fericirea a vedea armat'a la unu banchetu lipsitu de dusimani, de fóme si de miseriile ce au suferitu la banchetulu mortalu alu lupteloru de peste Dunare. Suntu fericitu cà, la acestu ban-chetu, potu se ve spunu cà toastulu d-vóstra ilu con-sideru cá unu toastu fratiescu, càci spad'a si lir'a suntu sorori. Spad'a inspira pe poeti si ventulu ei face a vibra poternicu córdele lirei, atunci candu ea iese din téca pentru onorulu si neaternarea tieriei.

Astfelu, suntu fericitu si mandru cà amu potutu da armatei nóstre omagiulu, care i l'a datu nu nu-mai tier'a, dar' Europ'a intréga.

Redicu dara acestu toastu in onorulu óstei ro-manesci!“

Dupa aceste toasturi, óre-cumu oficiale mai ur-mara cateva, pe cari amu potea se le numimu mai propriu discursuri, si pe cari le damu astadi in resumatu.

Astfelu fu discursulu cetitu de d. V. A. Urechia, care facu istoriculu conservarei limbei nationale, si, comparandu cartile romanesci din secolulu trecutu cu acele ale secolului ce strabatemu, inchina toastulu seu pentru marele poetu, care a datu terei sale cea mai importanta carte nationala: poesi'a poporala.

D. B. Boerescu, luandu apoi cuventulu, dise cà, precumu Lucretiu comparase pe ómenii sciintiei si ai literaturii cu alergatorii din anticitate, totu asia potemu si noi compara pe ómenii nostri de sciintia cu niste alergatori. Secolele au portatu numele ómenilor cari s'au distinsu; astfelu se numeste secolulu lui Augustu, alu lui Alesandru, alu lui Leon X, alu lui Ludovicu XIV. Pe Alesandri Romani'a nu 'lu considera numai ca pe bardulu ei, dara ca pe unu poetu superioru, care a lucratu la mersulu civilisatiunei sale, la sporirea ideiloru de sciintia si la desvoltarea unoror idei inalte politice, dandu impulsione acelor simtieminte de patriotismu, care facu fal'a natiunei. Elu fiindu nascutu poetu, intrunesce art'a cu sciintia, si a lucratu nu numai cá poetu la mersulu ideiloru de cultura si civilisatiune a natiunei, dara a conlucratu si la o directiune a nóstra politica. De aceea Alesandri are unu indoitu meritu. Terminandu, d. Boerescu inchina asemenea toastalu seu in onórea si pentru senatatea lui Vasile Alesandri.

D. C. Esarcu atinse apoi cateva idei din cele mai importante. D sa a aretatu cà de aici inainte numele lui Alesandri ia locu pe langa numele poetiloru celoru mari ai Europei. D-sa a aretatu cà natiunile nu traiescu si nu devinu ilustre in lume, decatu prin ómenii loru cei mari, cari suntu pentru dinsele ceea ce monumentele cele mari suntu pentru orasie. Aceste monumente le anuntia de departe, atrage asupra loru privirile tuturor, le face cunoscute in lume, si strainii din tóte tierile vinu cu simpatia spre a le visita.

Natiunile fara ómeni mari suntu ca acele miserabile burgude, cari, fia catu de intinse si de poporate, dara neavendu monumente de arta, remanu necunoscute in lume.

D-sa, vorbindu in contra tendintiei materialiste, ce petrunde societatea si mai cu séma junimea nóstra, a consideratu manifestatiunile, ce de pretutindeni se facu poetului Alesandri, ca o protestatiune in contra acestei tendintie. A facutu apologi'a poesiei, inaintea careia se inclina astadi tóta tier'a, ómenii cei mai positivi din tóte partidele, si a atrasu atentiunea asupra toastului dlui ministru de resbelu, constatandu cumu forti'a materiala aduce omagiu poesiei si ideiei abstracte. D-sa a aretatu in urma, cà glori'a militara nu se gravéza in memori'a generatiuniloru viitóre, decatu prin poeti, cari au cautat'o si imortalisato.

D. Dim. Sturdza pronuntia dupa acést'a unu discursu, alu carui obiectu era totu Alesandri. „O singura gandire, dise d-sa, o singura cugetare domnește intre noi. Ea este personificata in Vasile Alesandri.“ Apoi facu istoriculu interesantu alu luptei

generatiunei betrane, si inchinà toastulu in senatatea lui V. Alesandri, reprezentantulu generatiunei, careia îi datorimu independintia patriei, reinvierea natiunei nóstre.

Mai rosti apoi d. dr. Marcovici cateva cuvinte, in numele ómeniloru de sciintia, si dupa acestea tóte, in fine d. Vasile Alesandri, inconjuratu cu iubire si veneratiune de toti mesenii, dise aceste cuvinte, conduse in salve de aplause si aclamatiuni:

„D-loru, a fi poetu, este favórea sórtei; inse a fi poetu aclamatu, imbratiosiatu in gradulu cumu 'mi a fostu datu mie; a fi poetu, care in cursulu viatiei sale se fia incoronatu: acés'a este o favóre din cele mai rari pe lume. Acést'a imi inmandreste sufletulu si me face a fi recompensatu de tóte lucrurile viatiei mele.

Acumu, d-loru, tóte aceste laude, tóte aceste cuvinte frumóse, cari au fostu rostite, tóte aceste simtieminte patriotice, ce esprimati, dati'mi voia se nu iau din ele decatu o mica parte si celelalte se le revarsu catra tier'a mea, catra Romani'a, cà-ci ei suntemu datori, d-loru, cu totu ce ne bucura si ne intereséza.

Romani'a a fostu ca o féta de imperatu din poveste: perduta in cenusia caminului, remasa in uitare, in catu ea singura se intreba: sunt eu óre féta de imperatu? Fivoiu eu óre sorora imperateselor? Dete Dumnedieu si vine odata geniulu dreptatiei, o ia de mana pe acésta féta de imperatu o preambila pe campulu de resboiu, si o vede cà este demna fiica de imperatu; asia 'i spune geniulu dreptatei; atunci acésta féta de imperatu incepe a intielege cà este vitia vechia, si atunci se duce se caute palatulu si famili'a regale.

Singur'a mea gloria este, cà amu intalnit'o in cale si mi-a ajutatú Dumnedieu de amu potutu se deschida usi'a palatului. — Acést'a este meritul meu. — Féta a intratu in palatu; unu singuru cuventu a disu, si indata sororile sale o au recunoscutu, dupa chipulu ei celu nobile si imperatescu, cà a intratu o sora, si atunci tóte au strins'o in bratie si au disu: de acumu inainte esti sorora nóstra si vei fi totu asia de susu ca si noi.

D-loru, acést'a este serbatórea si bucuri'a mea cea mai mare, candu astadi vedemu pe féta imperatului in palatulu ei celu vechiu, in famili'a ei cea imperatésea.

Revinu acumu la mine, si ca se terminu, voiu se portu unu toastu colectivu, la toti romanii, cari, cu ochii tientiti la viitoriulu patriei, sciu a lasa de o parte dusimaniile!

Redicu unu toastu d-voastra, dloru, cari 'mi ati facutu o primire atatu de stralucita, si totu odata redicu unu toastu la societatea limbeleru romane dela Montpellier, care a motivatu acésta serbatóre nationala, si care a recunoscutu: cà natiunea romana este demna fiica a Gintei Latine!“

Subtu impressiunea dulce a acestoru cuvinte adu-

narea se sparse pe la orele 11 $\frac{1}{2}$ ducendu fia-care cu sine suvenirea unei seri, care nu se dà uitarei, dupa cumu uitare nu se va da in veci aceleuia, care a legatu numele seu atatu de strânsu de numele natiunei sale, menita a nu peri nici odata!.... — B.

Cateva scene din dram'a „Don Carlos“ alui Fr. Schiller.

(Fine.)

Scen'a X.

Regele si *marchisulu Posa*.

(Cestu din urma indata ce zareste pe regele 'i merge inainte, ingenunchie, se ridica si apoi fara se arate vre-o confusiune se postésa inaintea lui.)

Regele

(uitanduse la elu cu o cautatura plina de mirare).

Asiagara deja ai vorbitu cu mine?

Marchisulu.

Nu.

Regele.

Voi v'ati castigatu merite pentru corón'a mea. Pentru ce evitati recunoscinti'a mea? In memori'a mea se precipitésa ómeni multi. Atotustiutoru este numai unulu. Era datorinti'a Vóstra se solicitati ochiulu regelui. Pentru ce nu o ati facutu?

Marchisulu.

D'abea suntu doue dile, Sire, de candu m'amu reintorsu in regatu.

Regele.

Mie nu 'mi place se fiu debitoriulu serviloru mei. Cere 'mi o gratie.

Marchisulu.

Eu me bucuru de favorulu legiloru.

Regele.

Acestu dreptu 'lu are si asasinulu.

Marchisulu.

Cu catu mai multu pacinichiu cetatiénu! Sire eu suntu multiumitu.

Regele (pentru sine).

Pe D-dieu! multu sentimentu de sine si unu curagiu temeraru. Dara acestea erau de asteptatu. — Mandru 'mi place mie Spaniolulu. O suferu cu placere si atunci, candu spum'a trece preste marginea vasului. Dupu cumu amu auditu Voi ati iesitu din serviciulu meu?

Marchisulu.

M'am retrasu pentru ca se facu locu unui mai capabile ca mine.

Regele.

Regretu acésta. Déca astfeliu de capete serbésa,

câta pierde pentru Statulu meu. Póte cà Ve temeti se nu gresiti acea sfera, ce este demna de spiritulu Vostru.

Marchisulu.

Oh nu! Sunt convinsu, ca esptulu cunoscetoru de suflete omenesti, ce este elementulu seu, esercitatu, va fi cetitu la prim'a vedere, ce 'i pociu eu valora si ce nu. Simtu cu cea mai profunda recunoscinti'a, grati'a pe care Majestatea Vóstra o incarca asupra mea prin acésta opiniune orgoliósa. Inse — (Elu se opreste).

Regele.

Voi reflectati?

Marchisulu.

Eu sunt — trebuie se marturisescu, Sire, — in momentulu acesta nepreparatu a inbraca in cuviintele supusului Vostru, aceia ce am mediatu ca cetatiénu alu acestei lumi. Fiindu-cà atuncea, Sire, candu m'am dispensatu pentru totu-déun'a de coróna, me credému liberu si de necesitatea de a 'i comunica motivele acestui pasu.

Regele.

Atatu sunta de slabe acele motive? Voi póte Ve temeti se nu riscati prin acésta?

Marchisulu.

Déca mi se va oferi tempu, pentru ca se le desecu, Sire, — celu multu viati'a. Adevverulu inse 'lu voiu espune, déca 'mi veti refusa acestu favoru. 'Mi remane se alegu intre disgratia si despretiulu Vostru — déca trebuie se me decida, apoi mai bine preferu se me departesu din ochii Vostri ca culpabilu, decatu ca unu nebunu.

Regele (in asteptare).

Ei bine?

Marchisulu.

Eu nu pociu se fiu servulu principiloru. (Regele 'lu priveste cu uimire). Sire, eu nu voiescu se insielu pe cumparatoru. Déca me aflati demnu a me posta, atunci voiti numai fapta premeditata. Voi cereti dela mine numai bratiulu si curagiulu meu in lupta, numai capulu meu in consiliu. Nu faptele mele, ci aprobarea ce voru intempina la tronu se fia scopulu finalu alu fapteloru mele. Pentru mine inse virtutea 'si are valórea sa proprie. Fericirea pe care monar-chulu o aru sadi prin bratiulu meu, o asiu crea eu insumi si asiu avea bucuria si alegerea proprie, ceea ce aru trebui se'mi fia numai datorinti'a. Si este óre acésta opiniunea Vóstra? Poteti Voi suferi in creatiunea Vóstra creatori streini? Eu inse se me degradesu la rolulu unei dalte, candu asiu potea fi artistulu? — Eu iubescu omenimea si ii monarchii nu'mi este permisu a iubi pe altu cineva, decatu numai pe mine insu'mi.

Regele.

Ardórea acésta este laudabila. Asiu voi se facu bine. Modulu cum l'atu face Voi aru fi egalul pentru patriotu ca si pentru intieleptu. Cautati unu postu in regatul meu, care Ve aru indrepta a satisfice acestui impulsu nobilu.

Marchisulu.

Nu aflu nici unulu.

Regele.

Cum?

Marchisulu.

Aceea ce Majestatea Vóstra voiti a respandi prin man'a mea — este ea óre aceea fericirea omenésca? — Este ea óre aceea fericire, pe care o doreste purulu meu amoru muritoriloru? In fati'a acestei fericiri majestatea aru tremura. — Nu! Politic'a corónei au creatu o fericire noua — o fericire pe care este inca destulu de bogata ca se o póta inparti si in anim'a omenésca se mai afla impulsuni noua ce s'aru potea laptu cu acésta fericire. Pe monedele sale ea intipareste adeverulu, acelu adeveru pe care'lu póte suferi. Suntu proscrise tóte celalalte timbre, care nu sémana cu acela. Dara aceea ce póte fi multiamitoru pentru coróna — este óre destulu si pentru mine? 'Mi este óre permisu se 'mi veñdu amorulu meu de frate pe pretiulu umilirei fratelui meu? 'Lu pociu eu crede fericitu — mai 'nainte de a 'i fi permis a cugeta. Nu me alegeti pe mine, Sire, pentru ca se respandescu o fericire pre care ni-o bateti asemenea monedei. Trebuie se refusu a inparti aceste timbre. — Eu nu pociu se fi servulu principiloru.

Regele (incatava iritatu.)

Voi sunteti unu protestantu.

Marchisulu (dupa óresi care gandire.)

Credinti'a Vóstra. Sire, este si a mea. (Dupa o pausa.) Sunt reu intielesu. Acésta au fostu de ce me temému. Voi vedeti desvelite prin man'a mea secretele majestati. Cine Ve póte garanta, ca 'mi va fi inca sacru, aceea ce au incetatu a me infiora? Eu suntu periculosu, fiindu cà amu cugetatu asupra mea. Nu suntu periculosu, regele meu. Dorintiele mele se voru vesteji aicea. (Pune man'a pe pieptu.) Ridicólósa turbare a inovatiunei, care nepotendu'si frange lantiurile de totu, 'si mareste greutatea loru, nu 'mi va infierbenta nici odata sangele. Secolulu acesta nu este coptu pentru idealulu meu. Eu traiescu, ca unu concetatiénu alu acelora, cari voru veni dupa acésta. Se póte ca o imagine se tulbure linistea Vóstra? — Ó singura suflare a Vóstra si ea s'au stinsu.

Regele.

Sunt eu celu dintaiu, care Ve cunóste din partea acésta?

Marchisulu.

Din acésta — da!

Regele

(se scóla, face cativa pasi si se opreste inaintea marchisului. Pentru sine.)

Nou de nu alta, este celu pucinu tonulu acesta. Lingusirea se oboseste. Imitarea degradésa pe unu barbatu de spiritu. — Éta aci o proba si din estremulu celalaltu. Pentru ce nu? Aceea ce surprinde reusieste. — Déca Voi calculati astfeliu, bine, atunci voiescu se me preparu pentru unu nou serviciu de coróna. — Pe spiritulu celu tare —

Marchisulu.

Eu audiu, Sire, catu de inferioru, catu de vilu cugetati Voi despre demnitatea omenésca. Voi vedeti chiaru si in limbagiulu unui omu liberu numai intrig'a artificiósa a unui adulatoru si mie mi se pare cà sciu cine Ve indreptatieste la acésta. Ómenii V'au constrensu la acésta. Ei au renuntiatu de buna voia la nobletia loru, de buna voia s'au degradatu pe acésta trépta umilitóre. Inspaimentati ei fugu de fantom'a propriei loru marimi interióre, le place miser'i'a loru, 'si inpodobescu prin o prudentia lasia lantiurile loru si virtute se numeste aceea de a le sti purta cu convenientia. Astfeliu ati primitu Voi lumea. Astfeliu o au ereditatu marele Vostru parinte. Cumu ati potea Voi stima ómenii in acésta trista mutilatiune.

Regele.

Cevasi adeveru aflu in cuvintele acestea.

Marchisulu.

Inse durere! Pentru cà atuncea, candu ati schimbatu pe omu din man'a creatoriului in creatur'a maniloru Vóstre, facendu-ve D-dieulu acestei din nou turnatei creaturi — ati uitatu un'a: Voi insive ati remasu totu omu — omu din man'a creatoriului. Ati continuatu si de aci inainte a suferi si a dori ca unu muritoriu. Voi aveti lipsa de compatimire — inse unu Dieu póte cineva numai se 'i sacrifice — se tremure — si se 'lu implóre! Schimbu regretabilu! — Dupa ce ati degradatu pe omu la instrumentulu Vostru instrunatu, cumu póte cineva se fia in armonie cu Voi?

Regele.

Pe D-dieu! Elu me misica pana la sufletu!

Marchisulu.

Inse pentru Voi acestu sacrificiu n'are nici o valóre. Pentru aceea si sunteti uniculu — propri'a Vóstra specie — cu pretiulu acesta sunteti unu Dieu. Si aru fi unu ce teribilu, déca acésta nu aru fi asia — déca cu pretiulu acesta, pentru fericirea a milióne de muritori calcata in pecióre nu ati fi profitatu nemica! Déca libertatea aru fi unica, ce aru potea cóce dorintiele Vóstre? — Ve rogu se me congediati, Sire. Obiectulu meu me duce prea departe.

Ânim'a 'mi este plina — si tentatiunea prea puternica standu in fati'a unicului omu, caruia 'i-o asi putea descoperi. (Contele Lerma intra si vorbeste cateva cuvinte in secretu cu regele. Acesta 'i face unu semnu se se departese si remane in positi'a de mai 'nainte.)

Regele (catra marchisu dupa iesirea lui Lerma).
Vorbestè pana la fine!

Marchisulu (dupa o pauza).

Sire! Eu simtiu — intrég'a valóre.

Regele.

Sfirsieste!

Marchisulu.

Sire! Nu de multu m'am reintorsu din Flandra si Brabantu. — Atatea provincii bogate si in florinde! Unu poporu viguros, mare si chiaru unu poporu bunu — si tata alu acestui poporu! Acèsta 'mi dicèmu trebue se fia unu ce divinu! — Candu deodata amu datu preste oseminte de omu arse — (aicea face o pauza; ochii 'i suntu ficsati asupra regelui, care se încerca a'i întorce privirea, inse estaziatu si confusu priveste la pamentu.) Aveti dreptate! Voi trebue se o faceti. Inse inpregiurarea ca Voi poteti face aceea despre ce sunteti convinsi cà trebue se se faca, acèsta m'au umplutu de-o admiratiune infioratóre. Pacatu, cà victim'a ce se rostogoleste in sangele seu este prea pucinu apta se intonese unu imnu de lauda sacrificatoriului seu. Pacatu cà numai ómeniï, éra nu fiintie de o natura mai sublima — scriu istori'a lumii! — Secoli mai blandi voru urma tempurilor lui Filippu. Ei voru aduce o prudentia mai toleranta si fericirea cetatianulu va umbla atuncea inpacata cu majestatea suverana; avarulu Statu va pretiui mai bine pe fii sei si necesitatea va fi mai umana.

Regele.

Candu cugetati Voi, cà voru sosi acei secolii mai umani, tremuratu eu inaintea blestemului celui presinte? Priveste in giurulu Spaniei mele. Aicea fericirea cetatianului infloreste intr'o pace nici odata inuorata si pacea acèsta o acordesu si Flamendiloru.

Marchisulu (cu infocare).

Pacea unui momentu! — Si Voi sperati se terminati ceea ce ati inceputu? Sperati se inpedecati matur'a transformare a cristianismului, a inpedecati primavar'a generala, care intinereste figur'a lumii? Voi voiti uniculu in tóta Europ'a se ve aruncati asupra rótei destinului lumii, ce roteste necurmatu cu tóta forti'a? A o prinde cu bratiu omenescu de spitielile sale? Nu o veti face! Mii au fugitu deja voiiosi si miseri din tierile Vóstre. Cetatianulu acela, pe care l'ati pierdutu pentru credinti'a sa au fostu celu mai nobilu. Elisabeta primeste pe fugari cu bratielile de mama deschise si Britani'a infloreste puternicu prin artele tierii nóstre. Abandonata de diligentia noiloru crestini Grenada jace pustie si Europ'a plina de bucurie priveste pe inamiculu seu, cumu sangerésa

din ranele pe care elu insusi si le au facutu. (Regele este misicat, marchisulu observa acèsta si inaintésa cativa pasi spre elu.) Voi voiti se saditi pentru eternitate si semenati mórte. O creatiune astfeliu fortiata nu va supravietuii spiritulu creatorului seu. Ati creatu ingratiitudinei — inzadaru v'ati luptatu atatu de crancenu in contra naturei, inzadaru ati consacratu o viatia sublima si regésca si atatea virtuti regesti unoru proiecte destructive. Omulu este mai multu decatu ati crediutu Voi cà este. Elu va rupe lantiurile unui somnu lungu si 'si va reclama éراسi sacruulu seu dreptu. Numele Vostru 'lu va pune intr'o categorie cu acela alu unui Nero si Busiris si — acèsta me dóre, pentru cà Voi ati fostu bunu.

Regele.

Cine V'au asiguratú asia de multu despre acèsta?

Marchisulu (cu infocare).

Da, pe Atotuputintele! Da — da — o repetu. Redatine aceea ce ne ati luatu. Lasati marinimosu asemenea celui Potinte, se curga fericirea omenésca din cornulu Vostru de abundantia. — Spirite se cocu in creatiunea Vóstra. Redatine aceea ce ne ati luatu. Deveniti din milióne de regi, unu rege. (Se apropie cu indrasnéla de elu, ficsandu'lu cu priviri sigure si infocate). Oh! de aru putea flota pe budiele mele elocenti'a tuturoru acelor mii ce suntu partasi ai acestei óre sublime, a invapaia in flacar'a aceea radia pe care o zarescu in ochii acestia! — Renuntati la acèsta apoteosa, ce ne nimiceste. Deveniti modelulu eternului si alu adeverului pentru noi. Nici odata — nici odata nu au avutu unu muritoriu atata, pentru ca se 'lu póta intrebuintia intr'unu modu asia de divinu. Toti regii Europei respectésa numele spaniolu. Premergeti regiloru Europei. O trasatura de péna a acestei mani si pamentulu este de nou creatu. Datine libertatea cugetarei. (Se arunca la peciórele regelui).

Regele

(surprinsu cu fati'a întorsa, dupa aceea intorcenduse éراسi spre marchisu).

Ce fantastu singularu! Dara — redicate — eu —

Marchisulu.

Priviti in giurulu Vostru, la admirabil'a sa natura! Ea este fundata pe libertate — si catu de bogata este ea prin libertate. Elu, sublimulu creatoru, arunca vermele intr'o picatura de róua si mai permite inca arbitrariului se se rasfatie in spaciurile mórte ale putregiunei. Catu de angusta si miserabila este creatiunea Vóstra! Murmurulu unei frundie infiorésa pe stapanitoriulu crestinatatii. Voi trebue se tremurati inaintea fia-carei virtuti. Inse acela — pentru ca se nu tulbure incantatórea infatiasiare a libertatiei — prefera mai bine se lase ca oribil'a armata a reului se mugésca in universulu seu — pe elu, pe artistu nu'lu poti zari, modestu elu se inveleste in legi eterne. Pe acestea le vede spiritulu celu liberu nu pe elu. Pentru ce unu D-dieu? 'si dice elu; lumea 'si este

de ajunsu. Si devotiunea nici unui crestinu nu l'au glorificatu mai multu ca injuria acestui spiritu liberu.

Regele.

Voiți Voi se întreprindeti în Statele mele o copie a acestui modelu sublimu în mortalitate.

Marchisulu.

Voi singuri, numai Voi poteti această. Cine altu? Consacrați forța de regentu fericirii popoarelor pe care — ah, atatu de multu o au usuratu majestatea tronului — restabiliti din nou nobletia pierduta a omeniei. Cetățianulu se făa érași aceea ce au fostu mai înainte — scopulu coronei, se nu făa legatu prin alte oblegaminte, decatu numai prin egalul respectatele drepturi ale confratiloru sei. Atuncea candu omulu 'si va fi redatu sie însusi, redesteptatu fiindu la conștiința valórei sale — candu voru crește mandrele virtuti ale sublimei libertati — atunci, Sire, candu Voi veti fi prefacutu propriulu vostru regatu, în celu mai fericitu de pe lumea această — atuncea este de datoría Vostra se cuceriti lumea întreaga.

Regele (dupa o pauza lunga).

V'amu ascultatú pana la sfirsitu — vediu, că cu totulu altfelu se depinge lumea în capulu acesta, decatu ca de ordinaru în capete de ómeni — si nici nu vreau a Ve supune unei mesuri streine. Eu suntu primulu caruia 'i-ati descoperitu interiorulu Vostru. O credu, pentru că o știu. Pentru această inabusire a unoru astfelu de idei infocate, si retacute pana în diu'a această, — pentru această prudentia modesta, june barbatu, voiescu se uita ca le amu aflatu. Ridicate. Voiescu se combatu pe junele, care s'au precipitatu, nu ca rege, ci în calitate de barbatu încaruntitu. O voiescu pentru că o voiescu — astfelu dara aflu, ca însusi veninulu se póte nobilita în naturi necorupte spre unu scopu mai bunu — inse pazestete de învizițiunea mea. — 'Mi aru parea reu.

Marchisulu.

Intr'adeveru? S'aru putea asia ceva?

Regele (pierdutu în contemplarea sa.)

Eu n'amu veditu nici odata unu astfelu de omu. — Nu! nu, marchisule! Esti prea severu. Eu nu voiescu se fiu unu Nero. Nu voiescu se fiu — fatia cu Voi. Nu va seca subtu mine tóta fericirea. Voua insive se Ve făa permisú înainte ochiloru mei se fiti si de aci înainte omu.

Marchisulu (cu iutiela).

Dara concetățienii mei, Sire? — Oh! eu nu amu solicitatu pentru mine, nu voiamu se pledesu caus'a mea. Si supusi Vostri, Sire?

Regele.

Si déca știți atatu de bine în ce modu me va judeca posteritatea se invetie, deci ea dela Voi cumu amu tractatu cu ómenii, candu amu aflatu vre-unulu.

Marchisulu.

Oh! celu mai justu diatre regi se nu se făa dintr'odata celu mai injustu — în Flandra Vostra se afla mii de însi mai buni ca mine. Numai Voi — fă'mi permisú a o marturisi liberu, mare rege — Voi vedeti subtu această imagine blanda, póte pentru prima óra libertatea.

Regele (cu o seriozitate blanda).

Nici unu cuventu mai multu despre acestu obiectu, june barbatu. — Eu știu, ca vei cugeta altfelu candu vei cunóste pe omu asia ca mine. — Dara nu 'mi aru placea se te fi veditu pentru ultima data. Cumu se făcu, ca se te deoblegu?

Marchisulu.

Lasati-me astfelu precumu suntu. Ce valóre asin putea avea pentru Voi, Sire, chiaru si candu m'ati corumpe?

Regele.

Acéstu orgoliu nu 'lu pociu suferi. De adi incolo vei fi în serviciulu meu — nici o replica! Eu o voiescu. (După o pauza). Dara cumu? Ce voiamu eu? Nu au fostu óre adeveru, aceea ce voiamu? Si aci aflu ceva si mai multu — Voi m'ati descoperitu pe tronulu meu, marchisule. Nu si în famili'a mea? (Marchisulu se pare că meditésa). Te pricepu. Inse — si déca asiu fi din toti parinti celu mai nefericitu, nu pociu óre se fiu fericitu ca consotiu?

Marchisulu.

Déca unu fiu plinu de sperantie, déca posesiunea celei mai amabile sotie oferescu unu muritoru titluru la acestu nume, apoi Sire, Voi suntuți celu mai fericitu prin ambele.

Regele (cu fati'a întunecata.)

Nu! eu nu suntu fericitu! Si ca nu o suntu n'amu simtit'ó nici odata mai profundu ca tocmai acuma. (Se uita cu o privire trista la marchisulu.)

Marchisulu.

Principele cugeta nobilu si bine. Eu nu l'amu aflatu nici odata altcumu.

Regele.

Eu inse l'amu aflatu si aceea ce'mi 'au rapitu elu nu 'mi o póte recompensa nici o coróna — o regina atatu de virtuósa!

Marchisulu.

Cine póte cutedia această, Sire!

Regele.

Lumea! Calomnia! Eu insu'mi! — aci suntu probe, care o condamna în modu necontestabilu; mai esista inca si altele, care me îndémna se presupunu cele mai teribile — inse marchisule — 'mi vine cu greu, fórtu cu greu a crede chiaru si numai una din ele. Cine o acusa? — Déca ea aru fi potutu fi în

stare se se desonorese atatu de multu, oh, cu catu mai multu 'mi este mie permisul atunceea a crede, că o Eboli calomniasa. Nu este óre fiulu meu si densa persecutata de cleru? Si nu stiu eu óre că Alba cloceste resbunare? Soti'a mea valorésa mai multu decatú ei toti.

Marchisulu.

Sire! Mai esista inca unu ce in sufletulu unei femei, care este mai pre susu de ori ce aparintia si mai pre susu de calomnie — si acésta este: virtutea femeiesca.

Regele.

Da acésta o dicu si eu. A cadea atatu de adencu precumu o acusa pe regina, costa multu. Asia de lesne, precumu aru voi se me faca se crede, nu se rupu legaturile sacre ale casatoriei. Marchisule, Voi cunósteti pe omu. Unu astfeliu de barbatu 'mi au lipsitu mie de multu. Esti bunu si veselu si totusi cunosti pe omu — pentru aceea te amu alesu.

Marchisulu (surprinsu si speriatu).

Pe mine, Sire?

Regele.

Ai statu inaintea suveranului si nu ai cerutu nimic. — Acésta este nou pentru mine — Voi veti fi dreptu. Passiunea nu va rataci ochiulu Vostru — atasiative pe langa fiulu meu, scrutati anim'a reginei. Voiescu se Ve tramitu plenipotentia ca se 'i poti vorbi in secretu. Deocamdata vei fi siambelanulu meu — si acumu te poti duce! (Trage de unu clopotielu).

Marchisulu.

Pociu se o facu cu o sperantia realizata? — Atunceea diu'a acést'a va fi cea mai frumósá a viatiei mele.

Regele ('i intinde man'a spre sarutare).

Ea nu va fi pierduta intr'a mea. (Marchisulu se redica si iese. Conte Lerma intra.) Cavalerulu va intra de aici 'nainte fara se fia anuntiatu.

(Finea actului alu III-lea.)

I. G. Baritiu.

Somnuambulismulu.

Dupa Dr. W. C.

Somnulu nu ne coprinde dintr'odata, ci elu vine treptatu; spiritulu ametieste si numai dupa unu tempu óre-care elu trece in starea unui repausu completu. Incetulu cu incetulu cunoscintiele simtiurilor nóstre incepu a disparea un'a dupa alt'a si numai in somnulu adencu si fara visuri incéta cu deseversire raporturile intre lumea sensuala esterna si intre sufletulu nostru. In starea acésta omulu este lipsitu de simtire si numai batai'a ânimei si respiratiunea probésa viati'a. Dupa ce prin somnulu primu amu datu

naturei tributulu pe care 'lu reclama dela noi, incepemu a ne reveni pucinu cate pucinu. Corpulu remane inca in nemisicare, inse spiritulu incepe a fi activu prin impressiunile pe care 'i le comunica sensurile si astfeliu in fine suntemu transpusi in lumea fantasiei — incepemu adeca a visa. Acuma dintr'odata ne aflamu intr'o inpregiurare, intr'o situatiune óre-care, fara ca se ne potemu da contu că cumu amu ajunsu acolo. Fara de veste ne simtímu tranferati dintr'o situatiune in alta si lipsindu-ne legatura logica nu intielegemu nemicu diu totu lucrulu, pentru ca in visu este activa numai forti'a imaginatiunei, fantasia éra nu ratiunea. Visulu nu ia in considerare nici spatiulu nici tempulu, nici cauza, nici efectulu, ci in elu domneste numai intemplarea si confusiunea. Cate-odata aceea confusiune este asia de mare, in catu insusi in visu stimu că numai visamu si devenindu niste observatori passivi ne despartimu de imaginile fantasiei nóstre. Adesea inse visurile nóstre iau forme fórte regulate; obiecte care ne au ocupatu preste di, aparu apoi si nóptea in somnu inaintea Eu-lui nostru internu; in somnu noi lucramu la deslegarea de probleme si nu arareori se intempla ca in visu cursulu ideiloru nóstre se fia asia de logicu, incatu visandu terminamu aceea ce tredi fiindu nu amu potutu face.

Candu adeverat'a imaginatiune s'au stinsu, spiritulu póte se lucredie neinpiedecatu; acei factori infirmatori si distractori la a caroru influentia este espusu in tredi'a sa, acuma au incetatu de a'lu impressiona; fantasi'a au castigatu unu campu liberu si in starea acésta ni se intempla că facemu poesii, că compunemu melodii de a caroru esecutare séu terminare desperaseramu pe candu ne aflamu destepti. In chipulu acesta isi termina renumitul componistu Farini „Sonata sa diabolica.“ Preste di densulu se trudise fórte multu pentru ca se o termine, inse era inzadaru si obositu adormi cu idea la ea. In somnu 'i apare diabolulu si 'i promite a 'i termina sonata, déca in schimbu isi va testa lui sufletulu seu. Farini se invoieste si diabolulu 'i esecuta pe violina in modu admirabile incheierea sonatei sale. Componistulu se destépta si ficsésa pe charthie melodiele pe care le audise visandu. Esemple de asemenea ecsista inca multe.

Vivacitatea visului póte fi inca si asia de mare, incatu dormindulu se isi parasésca asternutul si se continue lucrarile sale intrerupte. Memoria, indatinarea si imaginatiunea jóca si in somnuambulismu ca si in ori ce altu visu rolulu principalu si numai acestoru trei factori este de a se ascrie siguranti'a cu care celu-ce suferu de somnuambulismu isi continuésa lucrarile intrerupte, incepe altele de nou, séu intreprinde preumblarile sale nocturne. Diferinti'a ce este intre somnuambulismu si intre visulu simplu, consiste numai in aceea, că somnuambulistulu realisésa aceea ce au visatu, in tempu ce visatoriulu normalu se ocupa numai cu imaginile fantasiei sale si

se crede pusu in situatiuni in care elu in realitate nu se afla de locu.

Aparinti'a enigmatica a somnuambulismului se observésa mai desu in etatea junetiei mai inaintate. In starea aceea dormindulu de ordinaru se destépta dupa primul seu somnu adencu, se inbraca si isi reincepe lucrarile sale intrerupte. Totu cu aceea sigurantia elu se reintórce la patulu seu si in diminéti'a urmatóre elu nu conservésa nici o suvenire a celoru petrecute preste nópte. Somnuambuli de categoria acestora suntu inocenti, ei nu isi causésa reu nici loru si nici altora. Decisiunile pe care le luasera ei in stare destépta, ideile care le venira in decursulu lucrariloru îi urmareste si in visu si impressiunile, care li se intiparira in memori'a loru îi influentiésa si in starea loru lipsita de cunoscintia. Ei au inpusu fortiei loru imaginative unu óresicare gradu de elasticitate, care apoi se manifestésa, candu vointi'a libera coprinsa de somnu nu este in stare a se opune si atunci dormindulu lipsitu de vointia, urmésa unui impulsu, unei decisiune pe care elu o luase inca fiindu desteptu. Suvenirea unoru lucruri anumite 'lu preocupa si in visu si 'lu redica din asternutu; coprinsu de ilusiunea suvenireloru sale, incepe a umbla si a vorbi si pentru ca elu se faca acestea n'are necessitate nici de ratiune si nici de vointia libera. Lucrari si misicari pe care le amu invetiatu din copilarie, precum umblarea si vorbirea au reclamatu atentiu-nea nóstra numai in durat'a primelorú nóstre incercari, inse dupa ce noi amu intielesu si amu invetiatu acele misicari elementare, ele se facéu si fara vointi'a nóstra premergatóre. Ratiunea si vointi'a au renun-tiatu la guvernarea acelorú indeletniciri in fa-vorulu unoru parti anumite ale creeriloru, in favorulu asia numiteloru centre de coordinatiune, alu caroru scaonu suntu creeri'i cei mici si meduv'a din sira spi-narei si acestea controlésa de aci 'nainte acele misicari combinate si le indémna a fi active subtu in-fluentia acelei impulsioni, care nici nu depinde dela ratiunea libera. Acele impulsioni potu fi impressiuni esterne ale simtiuriloru; ele potu inse fi si luate din memorie si din imaginatiune.

Chiaru si in stare destépta noi adesea inplinimu involontaru lucrari la care ne amu indatinatu. Ast-feliu noi mecanice ne continuamu lectur'a séu fanta-samu la claviru de si atentiu-nea nóstra este atrasa in alta parte. Déca in casulu unei spaimé tipamu séu o luamu la fuga, apoi acést'a se intempla adesea fara si chiaru in contra vointiei nóstre. Asemenea se intempla si cu somnuambululu; elu umbla, vor-beste si canta in contra si fara voi'a lui. Ratiunea este intunecata prin somnu, inse memori'a in casulu acesta ia asupra'si rolulu vointiei libere si 'lu face adesea in starea lipsita de cunostintia in care se afla elu atunceá, se indeplinésca lucruri de a caroru realizare elu desperase pe candu se afla inca trésu. Faptele unui somnuambulu suntu lipsite de cunos-cintia, inse ele suntu logice.

Se afirma cà s'aru fi observatu, cà somnuam-bulismulu depinde dela óresi-care fase ale lunei. Acésta presupunere inse este nefundata. Se pare din contra, cà ori ce iritatiune incordata in sfer'a psihica, fia ea produsa prin o meditatiune incordata séu prin supa-rare suntu primele motive ale somnuambulismului. Obiecte, care ne interesésa intr'unu gradu mare se repeta adesea in visurile nóstre si asemenea 'lu ur-marescu si pe somnuambululu ideile sale in somnu si atunceá visulu seu ajunge a fi asia de vivace, in-catu 'lu si realisésa. In casulu acesta somnuambululu se afla subtu influinti'a unei fortie instinctive, a unei inteligentie necunoscute si elu se redica din asternutu se orientésa in localitatile ce 'i suntu cunoscute si numai simtiului de localitate este de a se ascrie ad-mirabila facultate a somnuambulelui, cà elu de si um-bla cu ochi'i inchisi nu se isbeste de coltiuri si in-cungiura ori ce dificultati ce 'i se presenta in cale. S'au intemplatú inse si casuri de acelea ca somnuam-bululu se se amagiésca si luandu feréstr'a dreptu usia, voindu a iesi afara se cadia josu si se se nefericésca. Unu altulu considera parapetulu ferestrei dreptu unu calu, se puse calare inchipuindu'si in ima-ginatiunea sa, cà face o preumblare calare.

Adesea éراسi activitatea simtiuriloru somnuam-bulelui este cu totul normala; elu vede pe ómenii cari 'lu incongióra, vorbeste cu ei, raspunde cu in-tielesu la intrebarile ce îi se face; adesea elu si canta si face tóte acestea fara de a avea cunoscintia fap-telorú sale. In alte casuri din contra, elu este cu totul indiferentú si neinpressionabilu fatia cu lumea esterióra. Elu nu reagésa asupra nici unei impressiuni sensuale, ci se preocupa singuru numai cu imaginile fantasiei sale, vorbeste cu persóne pe care crede a le vedea séu tiene prelegeri, asemenea acelu docente inaintea unui auditoru imaginaru. S'au intemplatú si casuri de acelea, de somnuambuli au urmaritu pe adversari'i loru, iau batutu si isi au resbunatu de ne-dreptatile incercate. In casuri de acestea fireste, cà se póte intempla ca nefericitulu de elu se comita o crima. In starea aceea de somnuambulismu elu este predominatu de dorinti'a resbunarei, este inse lipsitu de reflexiunea sobrie si rece a ratiunei; elu urmésa unei impulsioni instiuctive si astfelu comite o fapta crancena pe care elu nu o aru fi indeplinitu aflan-duse in stare destépta.

Soave istoriseste despre unu sodalu dintr'o far-macie, care in stare de somnuambulismu isi inde-plinea lucrarile sale diurne si nóptea: elu esecuta receptele si déca acelea erau gresite, observa la mo-mentu erórea si refusa esecutarea medicamentelorú. In starea acésta elu cetea multu si déca îi se luase semnulu séu îi se pusesé la alta pagina, elu foileta mereu, pana afla passagiulu la care isi intrerupsese lectur'a. Odata elu isi esprima intr'unu modu fórte agitatú superarea sa asupra aceluia, care afla o pla-cere a îi schimba semnulu de cetire. Adesea elu dis-cuta cu sine insusi asupra vreunui passagiú pe care

'lu cetise si cu deosebire asupra acelor cestuini despre care elu se afla in opozitiune cu principalulu seu. Déca Soave, care 'lu observase in starea aceea îi punea o bucata de chartie alba pe carte, atuncea ideile lui se curmau fara de veste, cadea intr'unu somnu adencu, din care inse elu preste pucinu se redestepta éراسi la starea lui de somnuambulu. Socia farmacistului se degisa odata ca si candu aru fi fostu sor'a lui si incepu a conversa cu elu, fara ca elu se fi observatu cà este amagitu; de altadata densa veni ca o servitóre voindu se cumpere ceva, se incerca se 'lu insiele la plata, dara fara succesu, pentru cà elu observa manopera. Mediculu seu 'lu intreba odata in starea aceea, déca elu nu scie ca este somnuambulu; atunci ideile lui se incurcara, adormi pentru ca apoi éراسi se se destepte somnuambulu.

In „Encyclopédie méthodique“ se mentionésa despre unu altu somnuambulu care inea 'si inplinea nóptea lucrarile sale diurne. Unu preotu tineru isi scria in starea aceea predicele sale, cetea dupa aceea cu voce tare fiacare pagina si coregea passagele ce 'i se paréu gresite. Von Heer vorbește despre unu barbatu, care dormindu facea versuri. Elu avea obiceiul se se preumbe cu copilulu seu pe bracie prin camera; soci'a lui 'lu urma in promenad'a lui si cu aceea ocaziune afla dela elu tóte secretele.

Gradulu celu mai inferioru alu somnuambulismului se manifestésa prin o vorbire cu voce firma in visu, prin unu somnu nelinistitu si prin responsulu datu la intrebari facute. In gradulu supremu alu somnuambulismului, patimasiulu paraseste locuinti'a sa; elu deschide usi'a si feréstr'a, iese afara séu se preumbla pe coperisiulu casei, cu o sigurantia admirabila asemenea unei mátie. Pericolulu la care se espune îi este necunoscutu si numai asia se póte ca elu se tréca fara se ametiésca si fara se esitese pe dinaintea unei morti sigure. Fireste cà adesea somnuambulu se nefericeste la finea periculóseloru sale preumblari séu destepandu-se elu insusi séu destepatatu fiindu prin strigarile si chieamarile vre unui nepriceputu. Totu atatu de adesea inse somnuambululu dupa ce isi au terminatu promenad'a sa nocturna se reintórce éراسi in camer'a sa pe acelasiu drumu pe care au fostu pornitu, inchidiendu usi'a si feréstr'a, fara ca a doua di se isi póta aduce nici catusi de pucinu aminte, despre aceea ce au itreprinsu elu in nóptea trecuta.

O esplicatiune suficienta a acestei aparintie enigmatice inca nu s'au potutu da. Se presupunea, ca in casulu acesta intrég'a fortia vitala s'aru concentra asupra sistemului de nervi vegetativi si cà prin organulu centrale produce misicari de reflexu. Acésta solutiune in fondu nu esplica multu; amu potea cu ajutoriulu ei se intielegemu celu multu misicariile somnuambulelui nu inse si tendinti'a si siguranti'a lor. Acestea din urma se basésa pe indatinare, pentru cà totu ce intreprinde somnuambululu nu este decatu continuarea lucrarilor sale diurne. In casulu

cand u intreprinde o lucrare noua, atuncea aceea au fostu preconcepata inca de cu diu'a; in somnu elu realisésa planurile pe care si le facuse in stare de tresvie.

Fortie profetice si magice numai acela descópere la somnuambulu, care voieste se le caute si se le afle. Unu observatoriu nepreocupatu si sobriu nu afla nici in starea unui somnuambulu unu ce nefirescu si numai misticismulu isi ia refugiu la fortie magice ale naturei omenesti, pentru ca se isi esplice o facta stranie, care inse pentru aceea inca nu póte fi numita supranaturala.

I. G. Baritiu.

CORRESPONDENTIA.

Publicamu urmatórea corespondentia, schimbata intre d. Tourtoulon, presiedintele societatiei limbelor romane, si intre d. V. A. Urechia, privitóre la decernarea premiului pentru „Canteculu Latinitatii“ poetului nostru V. Alesandri:

Domnule directoru!

In urm'a frumósei victori, reportata de Romani'a prin iubitululu seu Alesandri la Montpellier, amu adresatu, cu unu mare numeru de cetatieni din Bucuresci, o depesia de felicitare pentru congresulu serbatoriloru latine, si l'amu indemnatu se'si tiena sesiunea viitóre din 1879 la Bucuresci, spre a da consacratuinea sa tieri latine dela Dunare, dupa ce 'i incununase bardulu favoritu. Comitétulu congresului a respunsu prin telegrama, cà adunarea latina priimesce acésta invitare cu tóta placerea. Astadi ne-a venitu inse dela d. Tourtoulon, presiedintele serbariloru, o scrisóre, din care cu grabire si fericire estragu liniile urmatóre, spre a ajunge la cunoscenti'a tieri intregi, prin organulu fóiiei d-vóstra.

Éta-le:

„Trebue se ve spunu cà depesi'a d-v. a fostu primita de latinii intruniti la Montpellier, cu sentimentele celei mai vii simpathi si cu unu adeveratu entusiasm.

Amu foslu fericiti cà talentulu ilustrului vostru Alesandri ne-a datu ocaziunea a incununa pe unu poetu alu acestei viteze natiuni romane, care lupta de atatea secole pentru civilisatiunea latina si pentru libertatea sa.

Urarile nóstre se indrépta catra densa, si speramu pentru ea unu mai bunu viitoriu.

Primimu invitatiunea vóstra fraterna. In Septembre, 1879, avemu credinti'a cà delegati din tóte tierile latine ale lumii voru proclama, pe tiermii Danubiului, cà ras'a latina e mandra de Romani'a.

Subscrisu, Baron de Tourtoulon.

Domnule directoru!

Voiu avea onórea, peste pucine dile, a ve vesti ce mesuri se voru lua pentru ca se constituim comitetulu congresului latinu din Septembrie 1879, in urma, credu, a unei adunari generale, ce prin toile romane, vomu convoca in sala Atheneului.

Pana atunci, primiti, d-le directoru, incredintiarea prea osebitei mele consideratiuni. V. A. Urechia.
(Press'a).

Nr. 99—1878.

Procesu verbalu

luatu in siedinti'a estraordinaria a comitetului asociatiunei transilvane in 3/6 a. c. sub presiedinti'a d-lui vicepresiedinte Iacobu Bolog'a, presenti fiindu membrii: P. Dunc'a, I. Popescu, I. V. Rusu, Dr. Il. Puscariu, Dr. D. P. Barcianu, D. Comsi'a, G. Brateanu, G. Baritiu, C. Stezariu si Dr. Ios. Hodosiu.

§ 51. Dlu vicepresiedinte deschidiendu siedinti'a estraordinaria dice, ca uniculu obiectu alu acestei siedintie este inbucuratoarea scire despre triumfulu, ce laureatulu nostru poetu Vasile Alesandri a reportatu la Montpellier prin „Canteculu gintei latine,” la „Societatea limbelor romane,” si propune ca comitetulu asociatiunei nostre se-i aduca felicitarile sale.

Acést'a propunere se primeste in unanimitate, fara discutiune, si cu celu mai viu simtiu de legitima mandria pentru Romani.

§ 52. Dlu vicepresiedinte intréba, déca acést'a felicitare se se faca prin telegramu séu prin o adresa formală. Dupa pucine schimbari de idei se decide:

A felicitá pe laureatulu nostru poetu prin adresa, in care se se dea espressiune si meriteloru literari din trecutu, ce celebrulu nostru poetu a pusu pe altariulu literaturéi nostre nationale. Buroulu este si remane insarcinatu a face acésta adresa si a o tramite triumfatoriului nostru dela Montpellier dlui V. Alesandri la Mircesci in Romani'a.

Verificarea acestui procesu verbalu se concrede dloru: Dunc'a, Popescu, Rusu.

S'a cetitu si verificatu. Sibiu, 23 Iuniu 1878.

P. Dunc'a mp. I. Popescu mp. I. V. Rusu mp.
Iacobu Bolog'a mp. Dr. Ios. Hodosiu mp.
v-presiedinte. secretariu.

Nr. 112—1878.

Procesu verbalu

alu siedintiei comitetului asociatiunei trans. din 24 Iuniu 1878 sub presiedinti'a dlui v-presiedinte Iacobu Bolog'a, fiindu presenti membrii: Pav. Dunc'a, Ios. St. Siulutiu, I. Popescu, dr. Il. Puscariu, B. P. Harsianu, dr. I. Borcea, dr. D. P. Barcianu, D. Comsia, G. Brateanu, G. Baritiu, C. Stezariu, Eug. Brote, N. Petra-Petrescu si dr. Ios. Hodosiu.

§ 53. Cassariulu presinta conspectulu despre starea cassei asociatiunei din 31 Maiu pana astadi 24 Iuniu, prin care se constata ca in acestu restempu intrate nu au fostu, ér' erogatele facu 299 fl. (Nr. 109).

Serve spre sciintia.

§ 54. Cassariulu presinta conspectulu despre starea fondului academiéi, prin care se constata ca acestu fondu astadi in 24 Iuniu face sum'a de 15,202 fl. 50 cr. v. a. (Nr. 110).

Serve spre sciintia.

§ 55. Raportulu cassariului despre incassarea de 6 fl. 85 cr. dupa unu losu partialu iesitu la sorti, proprietatea fondului academiéi (Nr. 111).

Serve spre sciintia.

§ 56. Cassariulu raportéza asupra raciociniului despartimentului XIII (Siebesiu) pe periodulu dela 6 Iuniu 1876 pana in 11 Iuliu 1877; si propune ca acestu raciociniu, care in perceptiune arata sum'a de 189 fl. 31 cr., in erogatiuni sum'a de 178 fl., aceste fiindu documentate, se se aprobe si se se dea absoluturiu; se se observe inse subcomitetulu despartimentului, ca pe viitoriu in raciociniu: se se deschida o rubrica pentru datulu perceptiuniloru si erogatiuniloru; la perceptiuni se se insemne numele membriloru ordinari, cari solvescu tacsele, precumu si anii pre cari solvescu in ordinu cronologicu (ad Nr. 329 ex 1877).

Propunerea se adópta.

§ 57. Se dá cetire scrisórei d-lui presiedinte Tim. Cipariu din 20 Iuniu a. c. prin care anuncia, ca pe 10 Iuliu a. c. va poté veni la Sibiu, si ca pe atunci aru fi bine se se convóce la siedintia membrii sectiuniloru asociatiunei. (Nr. 104).

Se decide a se conchiamá pe diu'a numita toti domnii membrii ai sectiuniloru cu aceea observare, ca acei domni, cari aru fi impiedecati de a veni la siedintia se insciintieze din bunu tempu presidiulu.

§ 58. Secretariulu raportéza ca in urm'a conclusului luatu in siedinti'a estraordinaria din 3 Iuniu a. c. s'a tramisu adres'a de felicitare d-lui V. Alesandri pentru triumfulu ce a reportatu la Montpellier prin „Canteculu gintei latine,” si ca d-lu Alesandri a respunsu prin scrisórea sa din 30 Maiu a. c. st. v. multumindu membriloru comitetului pentru felicitarile ce i-a adusu. (Nr. 103).

Se dá cetire acestei scrisori, si se iea spre cea mai placuta sciintia.

§ 59. Secretariulu amintesce, ca apropiindu-se terminulu tienerei adunarei gen. la Simleu, este necessariu a se face dispositiunile pentru conchiamarea acelei adunari; pentru statorirea programei siedintieloru; si pentru numirea unei comisiuni, care se prepare unu proiectu de budgetu pe anulu 187⁹/₉. (Nr. 106).

Se decide ca conchiamarea se se faca din partea presidiului dupa usulu de pana acuma.

Buroulu este insarcinatu a compune program'a gen. si a o presentá in siedinti'a procsima viitória a comitetului.

In comisiunea, carea se prepare unu proiectu de budgetu pe anulu 187⁹/₉, se alega dnii: I. V. Rusu,

Ios. St. Siulutiu, dr. Il. Puscariu, I. Popescu, Const. Stezariu, si dr. Ios. Hodosiu.

§ 60. D-lu G. Baritiu primu secretariu cá redactoru alu fóiiei „Transilvani'a“ cere a i se avisá la cassa 200 fl. ca spese pentru editiunea fóiiei pe semestrulu II. alu anului curentu. (Nr. 107).

Cererea se incuviintiéza si cass'a se va avisá a eliberá sum'a de 200 fl. din rubric'a respectiva a budgetului.

§ 61. Cassariulu arata, cá d-lu Ioanu cav.-Puscariu ca membru alu asociatiunei a tramisu tacs'a de 5 fl. pe anulu curentu, precumu si 2 fl. cá pretiu pentru fói'a „Transilvani'a“ pe anulu 1877. (Nr. 108).

Serve spre sciintia cu observare ca fói'a pe anulu 1877 se va tramite la adres'a dlui Puscariu.

§ 62. Dlu vice-presiedinte Iacobu Bologa ofere patru monete de bani vechi pentru colectiunea de monete a asociatiunei. (Nr. 102).

Serve spre sciintia si donatoriului se esprime multiumita.

§ 63. Demetriu Indre pedagogu in cursulu II. la institutul din Gherl'a substerne cuietanti'a sa despre a IV. rata a stipendiului seu de 60 fl. pe anulu scolasticu 1877/8. (Nr. 100).

Cuietanti'a s'a transpusu brevi manu la cassa, ceea ce serve spre sciintia, repetindu-se si de astadata observarea facuta prin conclusulu luat in siedinti'a din 30 Martiu a. c. § 20.

§ 64. Rogarea lui Macedonu Sintu din Borgogioseni, tehnicu in Vien'a pentru unu ajutoriu de a poté absolvá studiulu de agricultura. (Nr. 79).

Ajutóriale votate de adunarea gen. pentru anulu curentu scolasticu fiindu distribuite tóte, comitetulu regreta cá suplicantelui nu i póte da ajutorinlu cerutu.

§ 65. Secretariulu II. arata cá dela ultim'a siedintia pana astadi a intratu pentru bibliotec'a asociatiunei urmatórele publicatiuni:

1) Publicatiunea „Szazadok“ fascicululu VI. pe anulu curentu.

2) Verhandlungen und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereines für Naturwissenschaften in Hermannstadt XXVIII. Jahrgang.

Serve spre sciintia si donatoriloru se esprime multiamita.

Verificarea acestui procesu verbalu se concrede d-loru: Dunc'a, Siulutiu, Popescu.

S'a cetitu si verificatu. Sibiiu, 26 Iuniu 1878.

P. Dunc'a mp. Siulutiu mp. I. Popescu mp.

Iacobu Bolog'a, Dr. Ios. Hodosiu,
v-presiedinte. secretariu.

INTRATE

la fondulu asociatiunei transilvane in bani, parte cá tace de membrii, parte cá ajutoriu etc. dela 2 Aprilie pana in 31 Maiu 1878.

Dela dlu Michailu Besianu din Lugosiu pentru fói'a

„Transilvani'a“ pe anii 1874, 1875, 1876 si 1877, 8 fl. — Dela dlu P. Oprisiu din Canisia tacs'a de membru ord. pre anulu 1876/7, 5 fl. — D-nulu Ioanu Predoviciu, preotu in Ocn'a tacs'a de membru ord. pe anii 1875/6, 1876/7, 10 fl. — Dn. Ioanu Predoviciu parochu in Ocn'a prenumeratiune la fói'a „Transilvani'a“ pre anulu 1878, 2 fl. — Dn. Gabrielu Manu si Augustinu Munteanu din Deesiu prenumeratiune la „Transilvani'a“ pre 1878, 4 fl. — Dn. Demetriu Moldovanu cons. aul. in pensiune din Tresthia prenumeratiune la „Transilvani'a“ pre anii 1877 si 1878, 4 fl. Dn. Michailu Besianu din Lugosiu tacs'a restanta pre anii 1874/5—1877/8, 20 fl. — Prin dlu Rubinu Patitia, tacs'a de m. ord. nou dela dlu Ravente Cunteanu 5 fl. si 1 fl. pentru diploma; si dela dlu Nicolau Barbu, advocatu in Alb'a-Iuli'a prenumeratiune la „Transilvani'a“ pre 1878, 2 fl. — Dn. Alesandru Romanu din Pest'a tacs'a pre 1875/6 si 1876/7, 10 fl. v. a. Cu totulu sum'a de 71 fl. v. a.

Sibiiu in 31 Maiu 1878.

Secretariatulu.

BIBLIOGRAFIA.

La Bucuresci a esitu de sub tipariu:

„Ostasii nostri“ poesii si o scena in versuri cu ocaziunea resboiului in contra Turciei de V. Alesandri. Se afla de vendiare la librari'a Socecu et C. nie.

„Unu regulamentu“ mai puternicu decat chiariu legea lui de Constantinu S. Marcovici.

„Motii si Curcanii“ doue confirentie tienute la Ateneulu din Bucuresci de D. A. I. Odobescu, contienendu: Motii: Rescol'a Romaniloru Ardeleni sub capetenia loru Horia, in érn'a 1784—1785. — Episodu din istoria Transilvaniei. (Conferintia din 11 Februariu 1878). — Curcanii: Luarea Rahovei de catra ostirile romanesti, la Noembre 1877. — Episodu din ultimulu nostru resboiu cu Turci'a. (Conferintia din 23 Martie 1878). 1 volumu in 8-vo micu de 96 pagine. Se afla de vendiare la librari'a Socecu si C. nie.

„La Plevn'a“ drama in 1 actu (in versuri) Stéu'a Romaniei, Crucea Rosie de G. Sionu.

„Omulu, serbatorile, constitutiune si legea electorala“ cugetare asupra cugetariloru d-lui N. Cretulescu de Al. I. Sihleanu. De vendiare la tóte librariiele.

„Carturarulu si pop'a.“ Depositu generalu la librari'a L. Steinberg.

Cunoscutulu publicistu romanu d-lu Michailu Anagnosti au publicatu in tempulu din urma la Bucuresci, urmatórele lucrari in limb'a francesca:

- 1) „Les Resultats de la Guerre.“
- 2) „L'Angleterre, la Russie et l'Autriche.“
- 3) „Les titres de la Russie en Roumanie.“
- 4) „Le noeud de la Situation.“
- 5) „A monsieur le Directeur du Temps.“

Tóte acestea lucrari suntu tiparite in imprimeri'a Al. A. Grecescu in Bucuresci, piati'a teatrului Nr. 4.

In tipografi'a lui W. Krafft in Sibiiu se afla urmatórele carti de vendiare:

„Amoru si dincolo de mormentu.“ novela de Ponson du Terail. Traducere de N. F. Negruti.

„Colecta de Recepte“ din economia, industria, comerciulu si chemia de G. F. Miculescu.

„Elemente de pedagogia“ de Melidon.

„Fisica experimentalu pentru V. si VI. classa din scól'a poporala de E. Andreescu.